

REFERENCES:

1. Bandurka, O.(2004). Teoriya i praktyka upravlinnya orhanamy vnutrishnikh sprav Ukrayiny. Kharkiv. [in Ukrainian].
2. Bezpalova, O. (2010). Rol' administratyvnykh dohovoriv v diyal'nosti pravookhoronnykh orhaniv Ukrayiny. *Forum prava – Forum right*, 4, 48-53. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index (accessed: 17.01.2020). [in Ukrainian].
3. Pro Natsional'nu politsiyu: Zakon Ukrayiny [«On the National Police» *The Law of Ukraine*]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 40-41, 379. [in Ukrainian].
4. Zvik, M. (2002). Pro systemu yurydychnykh aktiv. *Visnyk Akademiyi pravovykh nauk Ukrayiny – Bulletin of the Academy of Law Sciences of Ukraine*, 4(31), 14-24. [in Ukrainian].
5. Dystsyplinarnyy statut Natsional'noyi politsiyi Ukrayiny zatverdzhenny Zakonom Ukrayiny vid 15 bereznya 2018 roku № 2337-VII [Disciplinary Statute of the National Police of Ukraine approved by the Law of Ukraine of March 15, 2018 № 2337-VII]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 29,233. [in Ukrainian].
6. Kopeychikov, V. (Ed.). (1997). *Zahal'na teoriya derzhavy i prava*. Kyiv: Yurinkom. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 18.12.2019

УДК: 342.1 / 25 (477) (043.3)

DOI <https://doi.org/10.36550/2522-9230.2020.8.17>

Танько Андрій Валерійович,

кандидат юридичних наук,

докторант відділу організації освітньо-наукової підготовки

Харківського національного університету внутрішніх справ

e-mail: besolgigo@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-8425-2202>

СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ СИСТЕМИ НАДАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПОСЛУГ – ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВОЮ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

У статті розглянуто проблему становлення в Україні системи надання адміністративних послуг як пріоритету соціальної політики правової держави. Метою статті є дослідження системи поліцейських послуг у контексті захисту прав і свобод людини, пріоритету функціонування правової держави та її інституцій, основи для популяризації діяльності служби Національної поліції серед населення; виокремлення основних проблем, які виникають у ході реформування соціально-правової сфери українського суспільства.

Встановлено, що реалізація концепції надання соціальних послуг виступає сьогодні методологічною основою та важливим інструментом підтримання правовою державою соціальної безпеки й захисту прав і свобод усіх категорій громадян в умовах тотального реформування інститутів державного управління й перебудови в тому числі структури органів внутрішніх справ. Діяльність національної поліції, зокрема в аспекті надання поліцейських послуг, розглянута як певна соціально-правова інновація, необхідність запровадження якої є на сьогодні безперечною. Визначено провідну роль структур органів внутрішніх справ у забезпеченні прав і свобод людини. Доведено, що діяльність Національної поліції, ґрунтована на системі адміністративних послуг населенню, зумовлює розвиток перспектив та їх напрямки з покращення якості правової взаємодії держави і громадян.

Автором схарактеризовано проблеми та виклики щодо впровадження інноваційної в Україні публічно-сервісної діяльності Національної поліції, серед яких: непослідовність і безсистемність дій держави, законодавча і нормативно-правова нерегульованість різних аспектів здійснення діяльності з надання послуг населенню, монополізація державою ринку соціальних послуг, особливо в галузі поліцейських послуг, домінування вітчизняно-орієнтованого підходу до трактування поліцейської послуги як локальної частини поліцейської діяльності тощо.

Ключові слова: поліцейські послуги, правоохоронна діяльність, правова система, органи внутрішніх справ, Національна поліція України, демократичне суспільство, держава і громада.

Tanko A. ESTABLISHMENT IN UKRAINE OF SYSTEM OF PROVIDING POLICE SERVICES - THE BASIS OF PROVIDING BY THE STATE RIGHTS AND FREEDOM OF HUMAN

The article deals with the problem of establishing a system of administrative services provision in Ukraine as a priority of the social policy of the rule of law. The purpose of the article is to investigate the system of police services in the context of the protection of human rights and freedoms, the priority of the rule of law and its institutions, the basis for popularizing the activities of the National Police service among the population; identification of the main problems that arise in the course of reforming the social and legal sphere of Ukrainian society.

It is established that the implementation of the concept of providing social services is today a methodological basis and an important tool for maintaining the rule of law of social security and protection of the rights and freedoms of all categories of citizens in the conditions of total reform of the institutions of public administration and restructuring of structures of law

enforcement agencies. The activities of law enforcement agencies, in particular in the aspect of police service provision, are considered as a certain social and legal innovation, the necessity of which is indisputable, but the choice of implementation strategies in Ukraine is discursive in the context of distinguishing between police activity as a service and law enforcement service. The leading role of structures of law-enforcement bodies in ensuring human rights and freedoms is determined. It is proved that the activity of the National Police, based on the system of administrative services to the population, opens a considerable number of prospects for improving the quality of legal interaction between the state and citizens.

The author describes the problems and challenges related to the implementation of innovative public service activities of the National Police in Ukraine, including: inconsistency and haphazardness of the state actions, legislative and regulatory legal regulation of various aspects of providing services to the population, monopolization by the state of the social services market, especially in the field of police services, domination of the domestic-oriented approach to the interpretation of police services as a local part of police activity, etc.

Key words: police services, law enforcement, legal system, law enforcement agencies, National Police of Ukraine, democratic society, state and community.

Постановка проблеми. Упровадження в Україні концепції надання соціальних послуг складає методологічну основу та є важливим інструментом підтримання правовою державою соціальної безпеки й захисту прав і свобод усіх категорій громадян в умовах тотального реформування інститутів державного управління та децентралізації, військової нестабільності й перебудови структур органів внутрішніх справ. За твердженням С. Кашенка, на сучасному етапі державотворення однією з головних ланок в комплексі заходів із реформування правоохоронних органів є реформа системи органів внутрішніх справ, стратегічною метою якої є її поетапне перетворення на багатопрофільне правоохоронне відомство європейського зразка, головним критерієм оцінки діяльності якого є ефективна діяльність щодо захисту основоположних прав і свобод людини та громадянина [1, с. 4-5].

Зазначені вище наріжні положення щодо захисту прав і свобод людини реалізуються через державну політику, яка покликана забезпечувати підвищення рівня добробуту населення, із зосередженням особливої уваги на уразливих його верствах, зокрема шляхом модернізації системи надання соціальних послуг. Виходячи з цього, політичні, економічні та соціальні перетворення в суспільстві в процесі розбудови демократичної правової держави потребують приведення правових, організаційних, структурних та інших засад функціонування системи внутрішніх справ України у відповідність до нових умов діяльності та розвитку. Конституцією України закріплені демократичні соціально орієнтовані підвалини функціонування держави та її інституцій, згідно з якими людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. У ст. 3 Конституції закладено принцип відповідальності держави перед людиною, при цьому головним обов'язком держави є утвердження і забезпечення прав і свобод людини, а їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави [2].

І. Зозуля зазначає, що у зв'язку з появою в Україні з 2015 року Національної поліції термін «поліцейська послуга» став новацією для вітчизняного законодавства і практики, а з'ясування змісту та сутності поліцейських послуг стало предметом сучасних наукових досліджень [3, с. 22].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема забезпечення й захисту прав і свобод людини, зокрема в контексті розбудови в Україні нової системи поліцейських послуг, є гостро дискусійною як у політико-правовій й громадянсько-суспільній сферах, так і в наукових колах. У галузі правоохоронної діяльності теоретичну основу дослідження проблеми становлення в Україні системи надання поліцейських послуг складають наукові праці з питань адміністративно-правового захисту прав громадян, зокрема в роботі правоохоронних органів в Україні (В. Авер'янов, О. Бандурка, І. Бондаренко, І. Бородин, А. Васильєв, О. Гетманець, С. Денисюк, О. Домбровська, М. Калашник, А. Куліш, А. Кучук, К. Левченко, О. Музичук, М. Панов, О. Скакун, В. Тихий, О. Тюріна, Д. Цвігун, О. Фрицький, В. Яценкота ін.).

Проблеми роботи правоохоронних органів у зв'язку з іншими видами суспільної та державної діяльності з населенням залишаються в центрі уваги вчених-правознавців (М. Андріанов, Ю. Ведерников, В. Гойман, М. Ковальов, М. Криштанович, В. Лазарєв, М. Мельник, О. Негодченко, О. Тюріна, М. Хавронюк, Д. Швець, І. Яковець та ін.).

Безпосередньо діяльність органів внутрішніх справ, зокрема в аспекті надання поліцейських послуг, також вивчалася сучасними дослідниками як певна соціально-правова інновація, необхідність запровадження якої є безперечною. (А. Банчук, Ю. Біла-Тюріна, А. Бурбій, Д. Денисюк, І. Зозуля, Д. Йосифович, І. Клименко, О. Кузьменко, Д. Ластович, В. Нечаєв, А. Овчаров, О. Проневич, В. Сороко, В. Троян, О. Циганов, С. Шалгунова, В. Якушкін та ін.).

Очевидно, що порушена в статті проблема є і залишається гостро актуальною в сучасному нормативно-правовому аспекті й має ґрунтуватися на глибокому аналізі становлення в Україні системи надання адміністративних послуг Міністерством внутрішніх справ та Національною поліцією в Україні, для забезпечення цілісного аналізу здобутків і викликів, що постають на шляху реформування діяльності правоохоронних органів.

Метою статті є дослідження системи поліцейських послуг як основи захисту прав і свобод людини, пріоритету функціонування правової держави та її інституцій, основи для популяризації діяльності служби Національної поліції серед населення; виокремлення основних проблем, що виникають у ході реформування соціально-правової сфери українського суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз світового досвіду доводить, що важливим засобом забезпечення прав і свобод людини є правоохоронна діяльність спеціальних органів держави. За твердженням О. Соколенко, правоохоронні органи виступають спеціально уповноваженими органами державної влади, що професійно і на постійній основі здійснюють охорону і захист основ конституційного ладу, у тому числі прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, законності й правопорядку. При цьому, широкий спектр повноважень правоохоронних органів і складність їх реалізації вимагають формування адекватних адміністративно-правових засад, які б визначали сутність і місце захисту прав громадян у діяльності правоохоронних органів, правовий механізм його практичного здійснення, а також гарантії дотримання прав громадян [4, с. 8].

У цьому контексті провідною методологічною основою реформування державної політики України в умовах сьогодення стає концепція надання послуг, що забезпечує врахування реальних потреб усіх верств населення. Зазначена концепція спочатку була нормативно затверджена в Україні у сфері соціальної політики й отримала відображення в Законі України «Про соціальні послуги», де задекларовано перехід від моделі соціального захисту населення, що базується на непрозорих різноманітних пільгах і неефективних соціальних грошових виплатах, до сучасної, економічно обґрунтованої та дієвої моделі – надання соціальних послуг [5, с. 52]. Відповідно до цієї концепції надання якісних соціально-правових і соціальних послуг людям, які перебувають у складних життєвих обставинах, є важливим показником спроможності держави виконувати соціальну функцію.

Посилаючись на Закон України Про адміністративні послуги (2013 р.), зазначимо, що така послуга розглядається як результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, що спрямовується на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону.

У цілому ж послуга в науковому і нормативно-правовому контексті розглядається як:

- діяльність із задоволення потреб особи, що здійснюється на її прохання та за заявою (О. Кузьменко) [6, с. 16];

- публічно-владна діяльність адміністративного органу, спрямована на забезпечення (юридичне оформлення) умов для реалізації прав юридичної або фізичної особи, та результат публічно-владної діяльності, яка здійснювалася за заявою особи (Д. Йосифович) [7, с. 133];

- правовідносини, що виникають при реалізації суб'єктивних прав фізичної або юридичної особи (за її заявою) в процесі публічно-владної діяльності адміністративного органу для отримання певного результату (Г. Писаренко) [8, с. 51];

- створення організаційних умов для реалізації свого права громадянином або іншим суб'єктом адміністративно-правових відносини (І. Голосніченко) [9, с.8];

- результат здійснення владних повноважень уповноваженим суб'єктом, який відповідно до закону забезпечує юридичне оформлення умов реалізації фізичними та юридичними особами прав, свобод і законних інтересів за їх заявою, а також критеріїв належності послуг до адміністративних (Концепція розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади, схвалена КабМіном України 15 лютого 2006 р. 390-р) [10].

У Стратегії реформування системи соціальних послуг, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2012 р., наголошується на необхідності поширення в діяльності інституцій держави концепції надання послуг з метою забезпечення якісної взаємодії держави і людини. У зазначеній Стратегії накреслюється завдання сучасної державної політики, спрямоване на посилення захисту конституційних прав і свобод громадян, забезпечення поваги до кожної людини, її гідності, толерантності та гуманізму; наголошується, що надання якісних послуг не лише задовольняє фізичні, соціальні та культурні потреби окремої людини, а й сприяє формуванню і збереженню духовних цінностей у суспільстві [11].

З 2015 року у зв'язку зі створенням Національної поліції з'явився новий для науково-практичної правознавчої галузі термін «поліцейська послуга».

Зарубіжна практика свідчить, що впровадження системи поліцейських послуг у державі на практиці може суттєво розширити перелік видів діяльності, орієнтованих на задоволення реальних потреб населення, що можуть надаватись як державною, так і приватною поліцією. За твердженням Ю. Ведернікова та А. Кучука, саме в європейській правовій цивілізації з її ліберальними цінностями, може існувати природне право, можливість суспільства охороняти право, діючи не завжди в межах формальних законів, може існувати недержавна правоохоронна діяльність [12, с.21]. Зокрема, можливим стає залучення громадської спільноти до тісної взаємодії з поліцією як суб'єктом надання послуг населенню із використанням тактики, спрямованої на підвищення рівня безпеки, впевненості в діях поліції і соціальної згуртованості та неформального соціального контролю [13].

Доволі показовим є й перелік послуг, що надаються, наприклад, Поліцейською службою Північної Ірландії: допомога у випадках тероризму, бізнес-злочинах, захисту дітей, свободи інформації, інтернет-безпеці, захисті домівки, при домашньому насиллі, придбанні та захисті автомобіля, вогнепальної зброї, охорони здоров'я та психічного здоров'я, охоронних систем, свободи інформації, парадів та публічної ходи, дороги та водіння, самопомоги та самозахисту, сільської безпеки тощо [14]. Очевидно, що при належному вивченні означеного досвіду можливе застосування таких видів поліцейських послуг і в Україні.

На жаль, у нашій країні, не зважаючи на досить суттєві нормативно-правові гарантії держави щодо забезпечення прав і свобод людини, рівень правової та політичної культури населення все ще залишається недостатньо високим, а відносини в системі «держава-людина» відзначаються слабкістю демократичних традицій і навичок [15, с.16]. В останній час панівний донедавна підхід до управління суспільними процесами, що базувався на лінійних уявленнях про функціонування систем суспільства, піддається критиці [12, с.23]. Правоохоронна діяльність не є закритою сферою суспільної діяльності, на її спрямованість та ефективність значно впливають не лише глобальні економічні, політичні й ідеологічні чинники, а й потреби конкретних громадян і громадська думка в цілому. Так, Д. Швець визначає правоохоронну функцію держави як комплексний напрям діяльності держави, який об'єднує низку заходів (у тому числі примусових), заснованих на принципах справедливості й ефективності, що спрямовані на безконфліктну реалізацію прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина, забезпечення соціальної злагоди, недопущення індивідуальних, колективних і масових порушень законності й правопорядку [16, с.13-14].

Як зазначає О.І. Беспалова, правоохоронна функція держави – це самостійний комплексний напрямок діяльності держави, обумовлений її соціальним призначенням, який реалізується системою суб'єктів (державних та недержавних), що уповноважені виключно в рамках закону з використанням відповідних форм та методів вживати юридичних заходів впливу (в тому числі примусових) з метою досягнення бажаного соціального ефекту – охорони права в цілому, забезпечення охорони законності і правопорядку, прав і свобод громадян зокрема [17, с. 27].

Отже, зважаючи на необхідність посилення діяльності різних її інституцій у напрямі захисту прав і свобод людини, правоохоронна діяльність стає однією з провідних функцій держави. Сьогодні така діяльність орієнтована на надання різноманітних соціально-правових послуг уповноваженими державними органами з установами й охорони правопорядку, забезпечення точного і повного виконання нормативних розпоряджень усіма громадянами, організаціями та державними органами. При цьому з метою реалізації правоохоронної діяльності мають застосовувались різноманітні методи, зокрема методи правотворчості та правозастосування (діяльність компетентних органів щодо застосування заходів юридичної відповідальності).

У діяльності органів внутрішніх справ, особливо в роботі поліції, порівняно з іншими правоохоронними структурами, вирішується найбільша кількість питань, пов'язаних із забезпеченням прав і свобод людини. Наголосимо, що зазначені правозахисні структури, на відміну від інших, безпосередньо перебувають у колі пильної уваги громадян, які з власного життєвого досвіду можуть судити про якість забезпечення державою правозахисних послуг. Тому саме від ефективності роботи поліції залежать й інші види діяльності органів внутрішніх справ й, у цілому, ефективність забезпечення прав і свобод громадян у різних сферах життєдіяльності суспільства.

Досліджуючи зміну концептуального підходу до правоохоронної діяльності в Україні, що відбулася із затвердженням у 2015 році Закону України «Про Національну поліцію», О. Кузьменко наголошує, що концепція «надання поліцейських послуг» як основи для підтримання публічного порядку та безпеки відповідає розумінню поліції як цивільної організації та сприятиме досягненню мети реформування державної системи правопорядку – перетворення системи державного примусу (міліція) на сервісну службу (поліція) [18, с. 200]. За твердженням І. Зозулі, визначення таких саме послуг, як «поліцейські», є ознакою властивості надання цих послуг виключно поліцією як суб'єктом їх надання і ніким більше (наприклад, через особливість застосування тільки поліцією виключно професійних навичок, умінь, знань або навіть зброї тощо). Разом із цим, абсолютно всі діяння поліції називаються послугами, оскільки ця служба працює заради задоволення потреб суспільства в його захисті й охороні [3, с. 22].

У статті 2 Закону України «Про Національну поліцію» наголошується, що завданнями поліції є саме надання поліцейських послуг у таких сферах, як: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [19]. Д. Ластович, уточнює, що під метою запровадження поліцейських послуг слід розуміти той результат (результати), якого (яких) прагне досягти влада, наділяючи органи внутрішніх справ відповідними функціями та повноваженнями щодо надання ними зазначених послуг [20, с. 141].

У межах досліджуваної проблематики важливо відзначити, що у статтях 6 та 7 цього ж закону наголошується, що поліція у своїй діяльності керується принципом верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Під час виконання своїх завдань поліція забезпечує дотримання прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України [19].

Відзначимо, що запровадження в Україні систем поліцейських послуг надає можливість не лише покращити правозахисну діяльність у країні, а й об'єктивно оцінити якість правової взаємодії людини і держави, оскільки концепція надання послуг ґрунтується на постійному моніторингу й оцінці потреб громадян та їх задоволеності роботою Національної поліції.

Оцінка якості надання адміністративних послуг загалом розглядається як перевірка діяльності адміністративного органу щодо надання адміністративних послуг, зокрема самого результату такої

діяльності на відповідність офіційно встановленим вимогам та/або очікуванням споживачів [21, с. 11]. Безпосереднім показником для оцінювання якості надання адміністративних послуг є конкретні вимоги, які називають стандартами. На сайті Головного сервісного центру МВС України споживачі послуг у сфері внутрішніх справ можуть ознайомитись зі змістом інформаційних карток адміністративних послуг, що відображають основні позиції нормативних стандартів. Важливим інструментом контролю якості адміністративних послуг є моніторинг надання адміністративних послуг [22].

Питання вдосконалення діяльності щодо надання населенню якісних послуг органами виконавчої влади взагалі та зокрема Міністерством внутрішніх справ і Національною поліцією набувають особливого значення. За твердженням Д. Йосифовича, спираючись на досвід європейських країн у цій сфері, необхідно звернути увагу на вимоги законності та прозорості в діяльності владних структур. Цього можна досягти законодавчим закріпленням вичерпного переліку адміністративних послуг і суб'єктів їх надання; постійним моніторингом процесу надання послуг та оцінювання якості наданих послуг; розвитком системи електронних послуг за допомогою сучасних інформаційних технологій тощо [7, с.136].

Таким чином, діяльність Національної поліції, що ґрунтується на системі адміністративних послуг населенню, відкриває значну кількість перспектив з покращення якості правової взаємодії держави і громадян. На жаль, подекуди на практиці впровадження системи послуг населенню в діяльності Національної поліції України, характеризується непослідовністю та безсистемністю, не забезпечує можливість якісно задовольняти потреби осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах й потребують підтримки та захисту. Процес реформування системи надання соціальних послуг населенню в Україні уповільнюється у зв'язку із законодавчою і нормативно-правовою неврегульованістю різних аспектів здійснення діяльності з надання послуг населенню, монополізацією державою ринку соціальних послуг, особливо в галузі поліцейських послуг, де варіативність суб'єктів надання послуг лише починає обговорюватися. Крім того значним викликом у процесі реалізації концепції надання послуг часто стає неефективність і нераціональність підходів до розподілу ресурсів і прийняття управлінських рішень тощо.

Наголосимо також, що запровадження інноваційної в Україні публічно-сервісної діяльності нової Національної поліції зіткнулось із вітчизняно-орієнтованим підходом до трактування поліцейської послуги як певної локальної частини поліцейської діяльності, яка є більш значущою за суттю й охоплює більш широке коло питань, ніж оцінка та задоволення потреб громадян, що зумовило часткове несприйняття ідеї створення «сервісної» поліції.

Висновки. У цілому, дослідження порушеної проблеми доводить, що становлення в Україні системи надання адміністративних послуг є сьогодні пріоритетом соціальної і соціально-правової політики України. Упровадження системи поліцейських послуг як методологічної основи та інструмента покращення правової взаємодії людини і держави забезпечує захист прав і свобод людини, пріоритет функціонування правової держави та її інституцій, забезпечує основу для популяризації діяльності служби Національної поліції серед населення. Діяльність органів внутрішніх справ, зокрема в аспекті надання поліцейських послуг, є сьогодні інноваційною за своєю суттю, оскільки віддзеркалює новий підхід до діяльності поліції як сервісної, а не лише правоохоронної служби.

Робота Національної поліції, ґрунтована на системі адміністративних послуг населенню, відкриває значну кількість перспектив з покращення якості правової взаємодії держави і громадян, але, разом з цим, передбачає подолання проблем і викликів щодо впровадження інноваційної в Україні публічно-сервісної діяльності поліції, як то: монополізація державою ринку соціальних послуг, законодавча і нормативно-правова неврегульованість різних аспектів здійснення діяльності з надання послуг населенню, домінування вітчизняного підходу до трактування поліцейської послуги як лише локальної частини поліцейської діяльності тощо.

До перспективних напрямів подальших досліджень порушеної проблеми слід віднести: удосконалення фінансового механізму державного управління щодо забезпечення населення адміністративними послугами; розробку шляхів і механізмів надання поліцейських послуг суб'єктами недержавних організацій; введення в дію стандартизації й моніторингу якості поліцейських послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Каченко С. Реформа системи органів внутрішніх справ: аналіз державних рішень. Міжнародний центр перспективних досліджень, 2015. 41 с.
2. Конституція України. Офіційний сайт Президента України URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/> (дата звернення: 27.12.2019).
3. Зозуля І. В. Поліцейські послуги в законодавстві України та на практиці. *Форум Права*. 2019. №56(3). С. 21–38.
4. Соколенко О. Л. Захист прав громадян у діяльності правоохоронних органів України: адміністративно-правові засади : монографія. Х.: НікаНова, 2012. 534 с.
5. Про соціальні послуги : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 966-IV (із змінами, внесен. згідно із 8 законами у 2004-2012 рр.). *Офіц. вісник України*. 2003. 1 серп. (№ 29). С. 52.
6. Кузьменко О.В. Щодо доцільності запровадження інституту адміністративних послуг. *Право України*. 2007. №6. С.15–17.
7. Йосифович Д. Надання адміністративних послуг Міністерством внутрішніх справ України та

Національною поліцією. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки : збірник наукових праць. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. № 876. С. 131–137.

8. Писаренко Г.М. Адміністративні послуги в Україні: організаційно-правові аспекти: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Одеса, 2006. 196 с.

9. Адміністративне право: основні поняття: навч. пос./ заг. ред. І.П.Голосніченка. К.: ГАН, 2005. 232 с.

10. Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади. № 90-2006-р, чинний, поточна редакція — Прийняття від 15.02.2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/> (дата звернення: 27.12.2019).

11. Стратегія реформування системи соціальних послуг, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2012 р. № 556-р. Офіц. сайт «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 27.12.2019).

12. Ведерніков Ю.А., Кучук А.М. Правоохоронна діяльність в Україні: теоретико-правовий аспект. К.: Знання України, 2009. 219 с.

13. Tammy Rinehart Kochel, Jacinta M. Gau (2019). Examining Police Presence, Tactics, and Engagements as Facilitators of Informal Social Control in High-Crime Areas, *Justice Quarterly*. URL: https://www.psni.police.uk/advice_information. (дата звернення: 27.12.2019).

14. Коноваленко-Монзолевська Н. В. Свободи людини і можливості їхнього забезпечення державою: еволюція соціально-філософського дослідження. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. Філософія. 2013. Вип. 41(2). С. 16–27.

15. Швець Д.В. Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми. Харків, 2017. с.13–15.

16. Безпалова О. І. Адміністративно-правовий механізм реалізації правоохоронної функції держави: монографія. Х. : НікаНова, 2014. 544 с.

17. Кузьменко О.В. Завдання Національної поліції України: проблеми правового регулювання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 2. С. 200–201.

18. Закону України «Про Національну поліцію» № 580-VIII, чинний, поточна редакція – Редакція від 28.11.2019. Офіційний сайт «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 27.12.2019).

19. Ластович Д. М. Місце та значення поліцейських послуг в діяльності національної поліції. *Форум права*. 2016. № 1. С. 141–146.

20. Тимошук В. П., Кірмач А. В. Оцінка якості адміністративних послуг. К.: Факт, 2005. 88 с.

21. Офіційний сайт Головного сервісного центру МВС України. URL: <http://hsc.gov.ua/poslugi/poslugi-shho-nadayutsya-servisnimi-tsentram> (дата звернення: 27.12.2019).

REFERENCES:

1. Kashchenko, S. (2015). Reforma systemy orhaniv vnutrishnikh sprav: analiz derzhavnykh rishen'. *Mizhnarodnyy tsentr perspektyvnykh doslidzhen – nternational Center for Policy Studies*, 41. [in Ukrainian].

2. Konstytutsiya Ukrayiny [Constitution of Ukraine]. Retrieved from <https://www.president.gov.ua/ua/documents> (accessed: 27.12.2019). [in Ukrainian].

3. Zozulya, I. (2019). Politseys'ki posluhy v zakonodavstvi Ukrayiny ta na praktytsi. *Forum Prava – Forum Right*, 56(3), 21-38. [in Ukrainian].

4. Sokolenko, A. (2012). Zakhyst prav hromadyan u diyal'nosti pravookhoronnykh orhaniv Ukrayiny: administratyvno-pravovi zasady : monohrafiya. Kharkiv: NikaNova. [in Ukrainian].

5. Pro sotsial'ni posluhy : Zakon Ukrayiny vid 19 chervnya. 2003 r. № 966-IV [«On social services» Law of Ukraine of June 19, 2003 No. 966-IV]. *Ofitsiynyy visnyk Ukrayiny – Official Bulletin of Ukraine*, 29, 52. [in Ukrainian].

6. Kuzmenko, O. (2007). Shchodo dotsil'nosti zaprovadzhennya instytutu administratyvnykh posluh. *Pravo Ukrayiny – Law of Ukraine*, 6, 15-17. [in Ukrainian].

7. Yosifovich, D. (2017). Nadannya administratyvnykh posluh Ministerstvom vnutrishnikh sprav Ukrayiny ta Natsional'noyu politsiyeyu. *Visnyk Natsional'noho universytetu «L'viv'ska politehnika»*. Seriya: Yurydychni nauky : zbirnyk naukovykh prats – *Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Series: Law: Collection of scientific works*, 876, 131-137. Lviv: Lviv Polytechnic Publishing House. [in Ukrainian].

8. Pisarenko, G. (2006). *Administratyvni posluhy v Ukrayini: orhanizatsiyno-pravovi aspekty* [Administrative services in Ukraine: organizational and legal aspects] (*Candidate's thesis*). Odessa. [in Ukrainian].

9. Golosnichenko, I. (2005). *Administratyvne pravo: osnovni ponyattya: navch.pos.* Kyiv. [in Ukrainian].

10. Pro skhvalennya Kontseptsiyi rozvytku systemy nadannya administratyvnykh posluh orhanamy vykonavchoyi vlady. № 90-2006-r [On approval of the Concept of development of the system of providing administrative services by the executive authorities. No. 90-2006-p]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/> (accessed: 27.12.2019). [in Ukrainian].

11. Stratehiya reformuvannya systemy sotsial'nykh posluh, skhvalena rozporyadzhennyam Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 8 serpnia 2012 r. № 556-r [Strategy for reforming the social services system, approved by the Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 556-r of August 8, 2012]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/>. (accessed: 27.12.2019). [in Ukrainian].

12. Vedernikov, Yu. (2009). Kuchuk A.M. Pravookhoronna diyal'nist' v Ukrayini: teoretyko-pravovyy aspekt. K. : Knowledge of Ukraine. [in Ukrainian].
13. Tammy Rinehart Kochel, Jacinta M. Gau (2019). Examining Police Presence, Tactics, and Engagementas Facilitators of Informal Social Control in High-Crime Areas, *Justice Quarterly*. URL: https://www.psn.police.uk/advice_information (accessed: 27.12.2019).
14. Konovalenko-Montzolevska, N. (2013). Svobody lyudyny i mozhlyvosti yikh'oho zabezpechennya derzhavoyu: evolyutsiya sotsial'no-filosofs'koho doslidzhennya. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody. Filosofiya – Bulletin of the Kharkov National Pedagogical University named after GS Skovoroda. Philosophy*, 41(2), 16-27. [in Ukrainian].
15. Shvets, D. (2017). Pravookhoronna funktsiya derzhavy: teoretyko-metodolohichni ta istoryko-pravovi problemy. Kharkiv. [in Ukrainian].
16. Bezpalova, O. (2014). Administratyvno-pravovyy mekhanizm realizatsiyi pravookhoronnoyi funktsiyi derzhavy: monohrafiya. Kharkiv: NikaNova. [in Ukrainian].
17. Kuzmenko, O. (2016). Zavadannya Natsional'noyi politysiyi Ukrayiny: problemy pravovoho rehulyuvannya. *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal – Legal scientific electronic journal*, 2, 200-201. [in Ukrainian].
18. Pro Natsional'nu politysiyu Zakon Ukrayiny [«On the National Police» the Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (accessed: 27.12.2019). [in Ukrainian].
19. Lastovich, D. (2016). Mistse ta znachennya polityseys'kykh posluh v diyal'nosti natsional'noyi politysiyi. *Forum prava – Forum right*, 1, 141-146. [in Ukrainian].
20. Tymoschuk, V., & Kirmach, A. (2005). Otsinka yakosti administratyvnykh posluh K.: Fakt. [in Ukrainian].
21. Ofitsynyy sayt Holovnoho servisnoho tsentru MVS Ukrayiny [The official site of the Main Service Center of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. Retrieved from <http://hsc.gov.ua/poslugi/poslugi-shh-nadayutsya-servisnimi-tsentram/> (accessed: 27.12.2019). [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 27.12.2019

УДК 342.951

DOI <https://doi.org/10.36550/2522-9230.2020.8.18>

***Терещук Галина Андріївна,**
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри конституційного, адміністративного та
фінансового права
Тернопільського національного економічного університету
e-mail: terewyk333@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-8783-956X>*

ПРИНЦИП ТРАНСПАРЕНТНОСТІ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ: ЕЛЕКТРОННА ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПРОЗОРОСТІ

У статті проаналізовано специфіку реалізації принципу транспарентності в органах виконавчої влади в частині використання новітніх засобів інформаційного менеджменту: подання електронних звернень та публічних електронних запитів; публікація відкритих даних; підвищення якості інформаційних продуктів. Електронна транспарентність в органах виконавчої влади – це основоположна засада організації публічного адміністрування, яка передбачає впровадження сучасних інформаційно-телекомунікаційних інструментів з метою створення умов для забезпечення обізнаності громадського суспільства про інституцію та напрямки діяльності органів виконавчої влади, їх посадових осіб. Передумовами розвитку діджиталізації та електронізації прозорості в органах виконавчої влади є: збільшення обсягу електронних звернень; виконання міжнародних зобов'язань з інформаційно-правового розвитку, в тому числі у зв'язку із приєднанням до Міжнародної хартії відкритих даних; необхідність підвищення культури менеджменту даних в епоху інформаційної перенасиченості; посилення вимог до публічної підвітності тощо. Єдиний державний портал відкритих даних – це Інтернет-платформа, створення якої передбачено для: масштабування транспарентності публічної влади; уніфікації збору публічної інформації, розпорядниками якої є органи державної влади; здійснення контролю якості та повноти виконання вимог інформаційного законодавства та законодавства про доступ до публічної інформації в частині публікації відкритих публічних даних; забезпечення міжвідомчої комунікації та розбудови проєктів на основі відкритих даних; організації методологічної, технічної підтримки в напрямку збору, обробки та публікації відкритих даних. Організація роботи для споживачів публічних відкритих даних у Єдиному державному порталі відкритих даних побудована за принципами пошуку та роботи: *наборів даних за групами*: будівництво; економіка; освіта і культура;